

Directoraat-Generaal Ruimte
Directie Nationaal en Internationaal Beleid
Water en Groene Ruimte

Rijnstraat 8
Postbus 30940
2500 GX Den Haag
Interne postcode 360

www.vrom.nl

Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Strategische Milieubeoordeling
Concept aangepast deel 3 pkb Derde Nota
Waddenzee

1	Algemeen	4
1.1	Aanleiding en doel SMB.	4
1.2	Werkings sfeer SMB	5
1.3	Procedure SMB en PKB	6
1.4	Leeswijzer	7
2	Werkings sfeer	8
2.1	Criteria voor de selectie van onderwerpen	8
2.2	Overige uitgangspunten	9
2.3	Onderwerpen voor de SMB	9
3	Kaderstellende beleidsuitspraken met mogelijk aanzienlijke milieugevolgen	13
3.1	Algemeen	13
3.2	Natuurlijke zoet-zoutovergangen	13
3.3	Kabels en Leidingen	13
3.4	Havens en Bedrijventerreinen	14
3.5	Bouwwerken	14
3.6	Nieuwe winning van waddengas	15
3.7	Opsporing van waddengas en onderhoud bestaande winlocaties	15
3.8	Ligplaatsen en recreatievaart	15
3.9	Proefpercelen Mosselkweek	16
3.10	Mosselzaadvisserij	16
3.11	Garnalenvisserij	17
3.12	Alternatieven	17
4	Detailniveau en reikwijdte milieubeoordeling	20
4.1	Methodiek	20
4.2	Beoordelingskader	21
5	Het Milieurapport	23
5.1	Inhoudelijke eisen	23
5.2	Inhoudsopgave	24
6	Bijlagen	25
6.1	Geraadpleegde bronnen en literatuur	26
6.2	Geraadpleegde instanties	27
6.3	Habitattoets	28
6.4	Kaarten	33

1 Algemeen

1.1 Aanleiding en doel SMB.

Aangepast beleid voor de Waddenzee

De Waddenzee is het grootste aaneengesloten getijdengebied ter wereld. Het Nederlandse deel van de Waddenzee en de omliggende gebieden, tezamen het waddengebied genoemd, is ondanks allerlei veranderingen in het verleden een samenhangend geheel gebleven door een aantal kernkwaliteiten die zeldzaam en niet of moeilijk vervangbaar zijn: natuurlijke rijkdommen, horizon en samenhang.

Vanwege de unieke kwaliteiten van het gebied geldt sinds 1980 een beschermingsregime voor de Waddenzee. De bescherming vindt mede haar basis in Europese afspraken voor de Waddenzee, zoals de Vogel- en Habitatrichtlijn. Voor de duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en het behoud van het unieke open landschap, zal het kabinet robuust beleid opstellen met perspectief voor de toekomst.

Het Rijk wil dat het beleid voor de Waddenzee zorgvuldig en spoedig vorm krijgt in een aangepast deel 3 van de Planologische Kern Beslissing (PKB) Derde Nota Waddenzee.

SMB en Milieurapport

Uit overwegingen van zorgvuldigheid zal het rijk een milieurapport opstellen over het aangepaste deel 3 van de PKB Derde nota Waddenzee. Het gaat om de zogenaamde strategische milieubeoordeling (SMB) die volgt uit een Europese richtlijn. Deze richtlijn schrijft voor dat er een milieubeoordeling ligt voordat definitieve besluiten worden genomen. Het gaat daarbij niet alleen om de gevolgen voor de natuur, maar ook om andere milieugevolgen.

In het milieurapport geeft het Rijk een algemene beschrijving van de milieugevolgen van de Nota als geheel. Daarnaast bevat het rapport ook een beoordeling van enkele individuele beleidsuitspraken. Het gaat dan om de beleidsuitspraken die toestemming geven voor activiteiten met mogelijk aanzienlijke milieugevolgen.

Voor u ligt de Notitie Reikwijdte en Detailniveau waarin de minister van VROM als coördinerend minister voor het Waddenzeebeleid aangeeft welke onderwerpen in het milieurapport worden behandeld en op welke wijze, met welk detailniveau de milieueffecten van deze onderwerpen zullen worden beschreven.

Het doel van de SMB

Het milieurapport bevat belangrijke informatie die zal worden meegewogen bij de definitieve formulering van het kabinetsstandpunt inzake de Derde Nota Waddenzee. De extra informatie die de SMB over de PKB Waddenzee oplevert, biedt inzicht in:

- de verantwoording van beleidsuitspraken vanuit milieuoogpunt;
- de wijze waarop de beleidsuitspraken kunnen leiden tot ingrepen in het milieu;
- de milieugevolgen van die mogelijke ingrepen en van de redelijke alternatieven;
- de mogelijke cumulatie van te verwachten milieugevolgen voor de Waddenzee.

Deze inzichten zijn ook waardevol bij de handhaving van het beleid voor de Waddenzee, nadat de PKB is vastgesteld. Zo zal het milieuraapport waardevolle informatie bieden voor het verfijnen van het huidige monitoringsprogramma, het formuleren van nieuwe onderzoeksvragen, het toetsen van plannen van lagere overheden en het beoordelen van vergunningaanvragen.

De Europese SMB-richtlijn is sinds de zomer van 2004 van kracht. De beleidsuitspraken in de PKB Waddenzee zijn het resultaat van een beleidsontwikkelingstraject dat al in 1999 is ingezet en aangekondigd. In het kabinetsstandpunt dat nu ter beoordeling voorligt, zijn inspraakreacties, de resultaten van bestuurlijk overleg en uitkomsten van diverse specifieke milieuonderzoeken verwerkt en is het beleid van sectorale nota's geïntegreerd. Alle beleidsuitspraken in de PKB Derde Nota Waddenzee zijn bovendien al afgewogen tegen de duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en het behoud van het unieke open landschap. Om al deze redenen wordt de informatie in het milieuraapport niet gebruikt voor het weer opnieuw ontwikkelen van nieuw beleid of het onderzoeken van nieuwe beleidsalternatieven. De SMB kan wel worden beschouwd als een verantwoording van het huidige kabinetsstandpunt.

Habitattoets

Naast een strategische milieubeoordeling voert het rijk ook een beoordeling van de PKB Waddenzee uit op grond van de Habitatrichtlijn. Het rijk acht deze beoordeling noodzakelijk omdat het aangepaste deel 3 van de PKB betrekking heeft op een gebied dat is aangemerkt als Vogel- en Habitatrichtlijngebied. Op grond van deze passende beoordeling moet kunnen worden vastgesteld of zekerheid is verkregen dat de PKB de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zal aantasten.

Van plan naar project

De SMB en de Habitattoets over de Derde Nota Waddenzee zijn beide beoordelingen van een plan. Die beoordelingen zijn zo globaal of gedetailleerd als het plan zelf. Ze zijn strategisch van aard en beperken zich tot de hoofdlijnen. Bij de besluitvorming over bestaande en nieuwe concrete projecten en activiteiten, die van invloed kunnen zijn op de Waddenzee, moet opnieuw worden bezien of een milieubeoordeling nodig is dan wel of ook een passende beoordeling nodig is. Voor de milieubeoordeling van projecten geldt de procedure van de milieueffectrapportage (m.e.r.). Het is dus niet zo dat de activiteiten die in de PKB Waddenzee worden genoemd zonder meer kunnen worden uitgevoerd als de SMB of de Habitattoets over de PKB is afgerond. Pas nadat een eventueel noodzakelijke m.e.r.-procedure en passende beoordeling op projectniveau zijn uitgevoerd, kan worden besloten om al of niet definitieve toestemming te verlenen aan een activiteit of project.

De eventuele milieubeoordeling (m.e.r) en passende beoordeling op projectniveau zijn veel gedetailleerder en geven definitief duidelijkheid of een activiteit of project daadwerkelijk past binnen het natuurbeschermingsbeleid voor de Waddenzee. Hetzelfde geldt voor de vergunningverleningsprocedure op grond van de Natuurbeschermingswet (Nb-wet) voor alle activiteiten met mogelijke nadelige gevolgen voor de Waddenzee. Deze procedure dient gevolgd te worden vanwege het feit dat de Waddenzee is aangewezen als staatsnatuurmonument op grond van de Nb-wet. Wanneer de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking zal treden, is een Nb-wetvergunning nodig voor activiteiten met mogelijke schadelijke gevolgen voor de aangewezen Vogel- en Habitatrichtlijngebieden in de Waddenzee.

1.2 Werkingssfeer SMB

De Europese richtlijn op grond waarvan het rijk een SMB laat uitvoeren over het aangepaste deel 3 van de PKB is de *richtlijn 2001/42/EG betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's*, hierna de EU-richtlijn genoemd. De EU-richtlijn is van toepassing op plannen en programma's die wettelijk of bestuursrechtelijk zijn voorgeschreven en die mogelijk belangrijke gevolgen hebben voor het milieu.

De richtlijn is nog niet omgezet in nationale wetgeving. Een wetsvoorstel dat de omzetting regelt ligt bij de Tweede Kamer. Tot het moment dat dit wetsvoorstel van kracht wordt, heeft de richtlijn (gedeeltelijk) rechtstreekse werking voor plannen en programma's waarvoor de eerste voorbereidende handeling plaatsvindt na 21 juli 2004 of die na 21 juli 2006 in werking treden.

De EU-richtlijn is bedoeld om milieueffecten van bepaalde plannen en programma's tijdens de voorbereiding ervan in beeld te brengen en mee te laten wegen in de besluitvorming. De resultaten van de beoordeling moeten worden vastgelegd in een milieuraapport dat samen met een ontwerpplan of –

programma ter inzage wordt gelegd. Het ontwerpplan of –programma is in dit geval het aangepaste deel 3, ofwel het kabinetsstandpunt, van de PKB Derde Nota Waddenzee. Pas nadat de Tweede en Eerste Kamer de PKB-tekst hebben goedgekeurd is het aangepaste beleid voor de Waddenzee definitief van kracht.

Kader 1.1 geeft de tekst van artikel 3 van de richtlijn waarin wordt aangegeven voor welke plannen en programma's een SMB moet worden uitgevoerd.

Werkingsfeer EU-richtlijn Strategische Milieubeoordeling

De richtlijn 2001/42/EG betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's is van toepassing op plannen en programma's van overheidsinstanties die wettelijk of bestuursrechtelijk zijn voorgeschreven, die mogelijk aanzienlijke gevolgen hebben voor het milieu en:

- (artikel 3, lid 2 sub a)
“...die het kader vormen voor de toekenning van toekomstige vergunningen voor de in bijlagen I en II bij Richtlijn 85/337/EEG (m.e.r.-richtlijn) genoemde projecten
- (artikel 3, lid 2 sub b)
of waarvoor, gelet op het mogelijk effect op gebieden, een passende beoordeling is vereist uit hoofde van de artikelen 6 en 7 van de Habitatrictlijn”

Nadere toelichting

Met kader wordt bedoeld dat de beleidsuitspraken minimaal “de toon zetten” voor latere uitvoeringsbesluiten. Dat betekent dat de beleidsuitspraken een zekere mate van concreetheid moeten hebben (VROM, 2004).

Met toekomstige vergunningen wordt bedoeld het besluit van de bevoegde instantie(s) waardoor de opdrachtgever het recht verkrijgt om het project uit te voeren. Dat kan dus ook een bestemmingsplan zijn (VROM, 2004).

Met projecten wordt bedoeld activiteiten in bijlage I en II van de Europese m.e.r.-richtlijn die in de Nederlandse wetgeving zijn geïmplementeerd in lijst C en D van het Besluit m.e.r.

1.3 Procedure SMB en PKB

PKB

De Derde Nota Waddenzee doorloopt de procedure van de pkb uit de Wet op de Ruimtelijke Ordening. Deel 1 van de Nota (het beleidsvoornemen) is uitgekomen in februari 2001. Deel 2 (de inspraakreacties) en deel 3 (het kabinetsstandpunt) in november 2001. De kamerbehandeling van deel 3 kon niet worden afgerond door de val van het kabinet Kok-II. Het kabinet richt zich nu op een aangepast deel 3. Daarin worden verwerkt: de reactie van het kabinet op het advies van de Adviesgroep Waddenzeebeleid van juni 2004, de resultaten van de Habitattoets en de SMB, een nieuwe inspraakronde en een nieuwe ronde van bestuurlijk overleg en advies. Naar verwachting wordt een aangepast deel 3 van de PKB Derde Nota Waddenzee voor het zomerreces van 2006 eind dit jaar aangeboden aan de Tweede Kamer.

SMB

Op 14 maart heeft de minister van VROM, mede namens de minister van LNV, de minister van EZ en de Staatssecretaris van V&W, de Tweede Kamer geïnformeerd over haar besluit om een SMB uit te voeren¹. Dit besluit vormt de start van de SMB procedure. Op 24 maart heeft de minister haar besluit bekend gemaakt in de Staatscourant. Een gelijktijdige stap in deze procedure is het raadplegen van instanties over de reikwijdte en het detailniveau van het milieurapport dat in het kader van de SMB moet worden opgesteld. Het gaat daarbij om instanties die, naast de minister van VROM, een eigen milieuverantwoordelijkheid hebben voor de Waddenzee (zie bijlage 2).

Het verzoek tot raadpleging heeft plaatsgevonden per brief van 9 maart 2005. De instanties zijn gevraagd te adviseren over de milieu-informatie die naar hun mening moet worden betrokken bij de beoordeling van de milieueffecten van de activiteiten en mogelijke alternatieven waarvoor de PKB Derde Nota Waddenzee naar verwachting kaderstellend zal zijn. Een conceptversie van deze Reikwijdtenotitie is voor kennisgeving aan de geraadpleegde instanties toegestuurd.

Mede op grond van de adviezen van de geraadpleegde instanties heeft de minister van VROM de voorliggende 'Notitie Reikwijdte en Detailniveau' vastgesteld. Daarmee zijn de reikwijdte en het

¹ brief 29684, nr 29: Vervolgtraject PKB Derde Nota Waddenzee”

detailniveau voor het op stellen milieurapport afgebakend en vastgelegd.

Het nog op te stellen milieurapport zal begin 2006 ter visie worden gelegd, samen met een concept van de aangepaste PKB deel 3. In de PKB deel 3 zal de minister van VROM een motivering opnemen van de wijze waarop bij de formulering van het kabinetsstandpunt rekening is gehouden met de mogelijke gevolgen voor het milieu.

Commissie m.e.r.

Het raadplegen van de commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) is op grond van de EU-richtlijn niet verplicht. Het Nederlandse wetsvoorstel ter implementatie van de EU-richtlijn bevat evenwel een aantal extra waarborgen. Eén van die waarborgen is een verplichte adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r. over de SMB als de SMB betrekking heeft op plannen die een kader scheppen voor activiteiten in EHS-gebieden en plannen die tevens een passende beoordeling moeten ondergaan op grond van de Habitatrictlijn. Omdat de SMB betrekking heeft op een EHS-gebied is ook de Commissie m.e.r. verzocht om advies uit te brengen over de reikwijdte en het detailniveau van het milieurapport. De Commissie heeft haar advies op 28 april 2005 toegezonden aan de minister. Ook de commissie heeft haar advies gebaseerd op een eerdere conceptversie van de notitie reikwijdte en op gesprekken met vertegenwoordigers van het bevoegd gezag.

Planning en procedure

De Habitattoets van de PKB maakt deel uit van de SMB voor zover het gaat om de SMB-plichtige onderwerpen. De planning gaat er van uit dat een concept aangepast PKB deel eerst ter visie wordt gelegd alvorens het aan te bieden aan de Tweede Kamer. De periode van tervisielegging zal ook worden gebruikt om bestuurlijk overleg te voeren over het concept van de aangepaste PKB deel 3 en advies te vragen aan de Raad voor de Wadden. Voor het zomerreces van 2006 kan dan de aangepaste PKB deel 3 formeel ter goedkeuring worden aangeboden aan de Tweede Kamer.

Het kabinet gaat er van uit dat de PKB Derde Nota Waddenzee, na behandeling en met instemming van de Tweede en Eerste Kamer, begin 2007 in werking zal treden.

1.4 Leeswijzer

Voor u ligt, zoals gezegd, de Notitie Reikwijdte en Detailniveau van het op te stellen milieurapport voor de Derde Nota Waddenzee. Hoofdstuk 2 van deze notitie geeft aan voor welke beleidsuitspraken de milieugevolgen met name zullen worden beoordeeld. Tevens is aangegeven hoe de selectie van deze beleidsuitspraken tot stand is gekomen. Ook zal worden aangegeven waarom bepaalde activiteiten in de Waddenzee geen onderwerp zijn van de SMB.

Hoofdstuk 3 geeft een nadere toelichting op de beleidsuitspraken die in de SMB zullen worden beoordeeld. De wijze waarop de strategische beoordeling van de milieugevolgen zal worden uitgevoerd is toegelicht in hoofdstuk 4. Hoofdstuk 5 gaat in op de inhoud van het milieurapport.

De bijlagen bij deze notitie bevatten een lijst met bronnen en geraadpleegde literatuur, een overzicht van de geraadpleegde instanties, een kaartenoverzicht en de werkwijze zoals gevolgd bij de uitvoering van de Habitattoets. In dit plan van aanpak wordt ook nader ingegaan op de relatie tussen de SMB en de Habitattoets.

2 Werkingssfeer

2.1 Criteria voor de selectie van onderwerpen

Beleidsuitspraken in de pkb

De PKB Derde Nota waddenzee bevat de hoofdlijnen van het rijksbeleid voor de Waddenzee. De PKB is richtinggevend voor het ruimtelijke beleid van provincies en gemeenten. De PKB doet zowel concrete als minder concrete beleidsuitspraken.

- concrete beleidsbeslissingen

Sommige uitspraken in de PKB binden andere overheden direct. Dat zijn de concrete beleidsbeslissingen (cbb's). Andere overheden moeten deze beslissingen in acht nemen bij het opstellen van hun ruimtelijke plannen: de cbb's werken daarmee dus direct door in de streek-, structuur- en bestemmingsplannen. Via die doorwerking kunnen zij dan ook directe consequenties behelzen voor burgers, ondernemers en natuur- en milieuorganisaties. Verruit de meeste cbb's in de aangepaste PKB deel 3 van de Derde Nota Waddenzee zullen beschermende of beperkende uitspraken zijn, in het licht van de instandhoudingsdoelstelling van de PKB. Deze cbb's zijn niet m.e.r.(beoordelings)plichtig op grond van het huidige Nederlandse recht.

- beslissingen van wezenlijk belang

Een aantal uitspraken is voor de uitvoering van het rijksbeleid van zodanig gewicht, dat zij de status van 'beslissing van wezenlijk belang' hebben gekregen. Met deze beslissingen van wezenlijk belang dient door de provincies en gemeenten rekening te worden gehouden bij het opstellen van streek-, structuur- en bestemmingsplannen. Het rijk kan alleen van deze uitspraken afwijken door de PKB te herzien.

- indicatieve uitspraken

De overige uitspraken in de PKB hebben een indicatief karakter. Provincies en gemeenten zullen ook met deze uitspraken rekening moeten houden bij het opstellen van streek-, structuur- en bestemmingsplannen. De indicatieve uitspraken kan het Rijk makkelijker wijzigen dan de uitspraken van wezenlijk belang.

Elk van deze drie typen beleidsuitspraken kan in beginsel zodanig concreet zijn dat zij een kader vormen voor concrete vervolgbesluiten over activiteiten en projecten in de Waddenzee.

Selectie van kaderstellende beleidsuitspraken met mogelijk aanzienlijke milieugevolgen

Het milieurapport dat op grond van de SMB voor Derde Nota Waddenzee wordt opgesteld, beschrijft alleen de milieugevolgen voor concrete kaderstellende beleidsuitspraken die ruimte bieden voor projecten en activiteiten in de Waddenzee met mogelijk aanzienlijke milieugevolgen. De SMB-plicht geldt weliswaar voor het plan als geheel, feitelijk gezien komen de milieugevolgen voort uit de afzonderlijke beleidsuitspraken. Beleidsuitspraken waarvan op voorhand vaststaat dat ze geen aanzienlijke milieugevolgen zullen hebben, zijn dan ook geen onderwerp van de milieubeoordeling. Dat geldt ook voor beleidsuitspraken die zodanig abstract en globaal zijn dat er redelijkerwijs in tijd en ruimte geen causaal verband kan worden gelegd tussen de beleidsuitspraak en de gevolgen voor het milieu.

De selectie van beleidsuitspraken die onderworpen zullen worden aan een strategische milieubeoordeling heeft als volgt plaatsgevonden:

Tabel 2.1

Item	Karakter van de beleidsuitspraak	Selectie criterium
K	Concreet kaderstellend...	1. Is sprake van voldoende mate van concreetheid? 2. Is sprake van een causaal verband tussen de beleidsuitspraak en de gevolgen voor het milieu?
M	met mogelijk aanzienlijke milieugevolgen, en/of...	3. Heeft de beleidsuitspraak betrekking op een activiteit die staat vermeld op de C- en D-lijst van het Besluit m.e.r.?
P	waarvoor een passende beoordeling is vereist	4. Heeft de beleidsuitspraak betrekking op een activiteit waarvan niet kan worden uitgesloten dat deze significante gevolgen heeft voor een Vogel- en Habitatrichtlijngebied?

Als de hierboven genoemde vragen 1,2 en 3 en/of 1,2 en 4 met 'ja' beantwoord kunnen worden, dan is sprake van een concrete kaderstellende beleidsuitspraak met mogelijk aanzienlijke milieugevolgen. Alle projecten en activiteiten die mogelijk aanzienlijke gevolgen hebben voor het milieu zijn in Nederland m.e.r.(beoordelings)-plichtig. Deze activiteiten staan vermeld op de zogenoemde C- en D-lijst van het Besluit-m.e.r.. Parallel aan de SMB wordt momenteel een Habitattoets van de PKB Derde Nota Waddenzee uitgevoerd. In het kader van deze toets wordt voor elke concrete beleidsuitspraak in de PKB nagegaan of sprake is van mogelijk significante effecten. Als significante effecten niet kunnen worden uitgesloten, dan is een passende beoordeling verplicht en zal voor deze beleidsuitspraak ook een strategische milieubeoordeling worden uitgevoerd. Dit geldt ook als voor deze beleidsuitspraak het antwoord op vraag 3 'nee' is.

2.2 Overige uitgangspunten

Naast de bovengenoemde criteria voor de selectie van onderwerpen in het milieurapport gelden de volgende algemene uitgangspunten voor de strategische milieubeoordeling over de PKB Derde Nota Waddenzee:

- Het abstractieniveau van de beleidsuitspraken in de aangepaste PKB deel 3 Derde Nota Waddenzee is leidend voor het abstractieniveau van de strategische milieubeoordeling.
- De strategische milieubeoordeling zal worden uitgevoerd met gebruikmaking van de beste bestaande en beschikbare kennis en informatie over de milieukwaliteiten van de Waddenzee en over de activiteiten die in de Waddenzee onder voorwaarden zijn toegestaan.
- De beoordeling van de milieugevolgen van de activiteiten in de Waddenzee die onder voorwaarden zijn toegestaan zal plaatsvinden op basis van de huidige praktijk van deze activiteiten in de Waddenzee (omvang, wijze van uitvoering, locatie). De conclusies, aannames en overwegingen zijn nadrukkelijk opgesteld vanuit de continuering van deze huidige praktijk. Thans niet voorziene afwijkingen van de huidige praktijk kunnen mogelijk tot een andere of meer genuanceerde conclusie leiden.

Bovenstaande uitgangspunten zijn overigens ook van toepassing op de Habitattoets die wordt uitgevoerd over de Derde Nota Waddenzee.

2.3 Onderwerpen voor de SMB

Welke onderwerpen worden opgenomen in het milieurapport?

Op grond van tabel 2.1 zijn de volgende onderwerpen geselecteerd voor het milieurapport dat over de Derde Nota Waddenzee wordt opgesteld:

1. Kaderstellende uitspraken voor latere mogelijk m.e.r.(beoordelings)plichtige activiteiten:
 - Natuurlijke Zoet-Zoutovergangen
 - Kabels en Leidingen
 - Havens en Bedrijventerreinen
 - Bouwwerken
 - Winning van waddengas
 - Opsporing van nieuwe gasvelden
 - Ligplaatsen recreatievaart
 - Proefpercelen voor mosselkweek

2. Uitspraken die niet kaderstellend zijn voor latere, mogelijke m.e.r.(beoordelings)-plichtige activiteiten maar waarvan niet kan worden uitgesloten dat ze significante gevolgen kunnen hebben voor de Waddenzee en omliggende gebieden zoals is bedoeld in artikel 6 lid 3 van de Habitatrictlijn:
 - De tussentijdse resultaten van de habitattoets van het concept aangepaste deel 3 van de PKB Derde Nota Waddenzee leiden tot de voorlopige conclusie dat enkele beleidsuitspraken naar de letter genomen de ruimte bieden om ingrepen uit te voeren waarbij, op grond van deze habitattoets op macroniveau, significante effecten niet met zekerheid kunnen worden uitgesloten. Het betreft de beleidsuitspraken over:
 - landinwaartse uitbreiding van havens en bedrijventerreinen
 - exploratie- en exploitatieactiviteiten ten behoeve van gaswinning
 - mosselzaadvisserij in sublitoraal resp. litoraal
 - garnalenvisserij

Gegeven de bovenstaande voorlopige conclusie zullen de beleidsuitspraken over zowel de mosselzaadvisserij als de garnalenvisserij worden toegevoegd aan de in het milieurapport te beoordelen beleidsuitspraken..

De PKB Waddenzee bevat een aantal 'beperkende' beleidsuitspraken

In de PKB Derde Nota Waddenzee is opgenomen dat plannen, projecten of handelingen alleen mogelijk zijn, mits zij passen binnen de hoofddoelstelling voor de Waddenzee en de toets van het afwegingskader kunnen doorstaan. De hoofddoelstelling is duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en behoud van het unieke open landschap. Het afwegingskader is uitgewerkt in een apart hoofdstuk van de PKB. Ook de individuele beleidsuitspraken zelf bevatten veelal belangrijke randvoorwaarden en beperkingen, waar het gaat om het toestaan van activiteiten in of nabij de Waddenzee.

Welke onderwerpen worden niet opgenomen in het milieurapport?

Op verschillende locaties in de Waddenzee vinden militaire activiteiten plaats. De PKB-tekst geeft aan dat de bestaande activiteiten op bestaande locaties worden gehandhaafd. Omdat sprake is van een bestaande situatie, is er naar de mening van het kabinet geen sprake van concreet kaderstellende uitspraken in de PKB die leiden tot toekomstige vervolgbesluiten met mogelijk aanzienlijke milieugevolgen. De PKB Waddenzee voorziet namelijk niet in een uitbreiding van de bestaande militaire activiteiten noch in nieuwe militaire activiteiten. Volgens de C- en D-lijst van het Besluit m.e.r. wordt alleen de aanleg van nieuwe of de wijziging dan wel uitbreiding van bestaande militaire activiteiten aangemerkt als een project met aanzienlijke milieugevolgen waarvoor om die reden een m.e.r.-(beoordelings)plicht geldt. Militaire en andere bestaande activiteiten in de Waddenzee – waarover geen nieuwe vervolgbesluiten zullen worden genomen met mogelijk aanzienlijke milieugevolgen - worden om die reden niet onderworpen aan een strategische milieubeoordeling. De PKB bevat op dit punt geen nieuw beleid. Bij de cumulatie worden dergelijke activiteiten overigens wel meegenomen (zie ook hierna).

Het kabinet is voornemens om menselijke ingrepen gericht op de waarborging van de veiligheid van de bewoners van het waddengebied in beginsel toe te staan. Het kabinet is niet voornemens om in de PKB tekst meer precies aan te geven welke ingrepen op welke locaties wel en niet zijn toegestaan. Dat zou ten koste gaan van de noodzakelijke flexibiliteit en het maatwerk dat nodig is om in te grijpen als de (toekomstige) veiligheid in het geding komt. De voorgenomen beleidsuitspraak in de PKB over veiligheid is daarmee niet concreet genoeg om te kunnen spreken van een kaderbesluit voor activiteiten of projecten met mogelijk aanzienlijke milieugevolgen. Om die reden zijn deze en andere globale, abstracte beleidsuitspraken niet meegenomen in de selectie van onderwerpen voor het milieurapport.

Het aangepaste deel 3 van de PKB Derde Nota Waddenzee zal ook verschillende beleidsuitspraken bevatten die weliswaar kaderstellend zijn, maar niet voor toekomstige m.e.r.(beoordelingsplichtige) projecten of activiteiten. Dat kan zijn omdat deze activiteiten helemaal niet worden genoemd op de C- en D-lijst of omdat de omvang van deze activiteiten met zekerheid kleiner zal zijn dan de grens die op de C- en D-lijst is vermeld. Deze beleidsuitspraken worden geacht geen aanzienlijke nadelige milieugevolgen te hebben. Als voorbeeld kunnen worden genoemd de beleidsuitspraken over archeologisch onderzoek en incidenteel vaargeulonderhoud. Een voorwaarde voor het niet meenemen van deze beleidsuitspraken in het milieurapport is dat ook uit de Habitattoets blijkt dat, vanwege de betreffende activiteiten geen sprake zal zijn van significante gevolgen op het Vogel- en Habitatrictlijngebied.

Ook de beschermende uitspraken zijn geen onderdeel van de SMB. Deze uitspraken hebben geen negatieve milieugevolgen, maar zijn juist bedoeld om bij te dragen aan het verbeteren van de milieukwaliteit van de Waddenzee en het waddengebied. In de concluderende paragraaf van het milieurapport zullen de negatieve milieugevolgen van de toestemming verlenende beleidsuitspraken in de aangepaste PKB deel 3 worden afgewogen tegen de positieve milieugevolgen van de beschermende beleidsuitspraken.

Cumulatie van kleine effecten wel of niet in de SMB?

In het kader van de Habitattoets worden ongeveer 40 beleidsuitspraken uit het aangepaste deel 3 van de PKB Derde Nota Waddenzee beoordeeld op mogelijk significante gevolgen. De conclusie tot nu toe is dat geen van die uitspraken – ook niet in combinatie met elkaar of met andere plannen en projecten – zal leiden tot significante gevolgen (zie ook hiervoor). De cumulatieve milieugevolgen van deze beleidsuitspraken dragen niettemin bij aan de milieudruk op het waddengebied en de druk op het open landschap. Hetzelfde geldt voor plannen en projecten buiten de Waddenzee, die mogelijk van invloed zijn op de Waddenzee en het waddengebied. De milieudruk en de druk op het open landschap door cumulatie van beleidsuitspraken met kleine effecten en andere plannen en projecten wordt om die reden wel beschreven in het milieurapport.

3 Kaderstellende beleidsuitspraken met mogelijk aanzienlijke milieugevolgen

3.1 Algemeen

In hoofdstuk 2 van deze notitie is aangegeven welke beleidsuitspraken in het milieuraapport zullen worden beoordeeld. Dit hoofdstuk geeft een nadere toelichting op elk van die beleidsuitspraken en wat de mogelijke milieugevolgen zijn die zullen worden beoordeeld. Tevens wordt aangegeven hoe in het milieuraapport zal worden omgegaan met alternatieven.

3.2 Natuurlijke zoet-zoutovergangen

Door het afsluiten van zeearmen zijn planten en dieren die karakteristiek zijn voor overgangsgebieden tussen zoet en zout verdwenen. Bovendien verdwijnen daarmee ook de vele gradiënten (zoet-zout, land-water, zand-slib). Scherpe overgangen tussen zoet en zout leiden daarnaast tot visziekten en bemoeilijken de visintrek. In Nederland kennen we natuurlijke zoet-zout overgangen alleen nog in de Westerschelde en de Eems-Dollard.

Verbeteren van zoet-zout overgangen betekent voor de Waddenzee feitelijk herstel van de relatie met het IJsselmeer, het Amstelmeer, het Lauwersmeer en de Eems. De schaal van het herstel moet worden afgestemd op de situatie ter plaatse. Voor de Afsluitdijk variëren de mogelijkheden van een ander spuiregiem tot gedeeltelijke openstelling van de Afsluitdijk.

Het kabinet streeft blijkens de pkb naar herstel van natuurlijke zoet-zout overgangen, met onder meer het doel om voor zowel het stroomgebied van de Eems als voor het stroomgebied van de Rijn, aanvullend op de bestaande natuurlijke zoet-zoutovergangen, één natuurlijke zoet-zout overgang in het waddengebied te realiseren.

De beschrijving van de milieugevolgen van de beleidsuitspraak over natuurlijke zoet-zoutovergangen zal met name betrekking hebben op de mogelijke grootschalige functiewijziging in het landelijk gebied die dat met zich meebrengt en de alternatieven daarvoor. Functiewijziging in het landelijk gebied is een m.e.r.(beoordelings)plichtige activiteit. Onderdeel 9.2 van lijst C en onderdeel 9 van lijst D van het Besluit m.e.r.geven aan bij welke omvang en onder welke voorwaarden deze activiteit m.e.r.(beoordelings)plichtig is en dus aanzienlijke milieugevolgen kan hebben.

3.3 Kabels en Leidingen

Voor de aanleg van kabels en buisleidingen in de Waddenzee dient het afwegingskader te worden doorlopen. Dit geldt zowel voor de leidingen en kabels tussen het vasteland en de eilanden, de eilanden onderling, van Duitsland naar Nederland als die voor aanlanding vanuit de Noordzee via de Waddenzee. Bij het doorlopen van het afwegingskader worden naast de aspecten van aanleg en onderhoud ook de risico's betrokken van beschadigingen aan kabels en leidingen en de effecten hiervan. Aspecten zoals '(inter)nationale belangen' en 'beperking tot een minimum' uit de oude pkb worden bij deze afweging impliciet meegenomen. Aanlanding en hoogspanningsverbindingen worden daarom niet meer als aparte onderdelen in de pkb-tekst opgenomen.

Als uitgangspunt geldt dat voor de aanleg van kabels en buisleidingen in beginsel aangesloten dient te worden bij bestaande leidingzones. In morfologisch dynamische gebieden bestaat er een verhoogd risico

van blootspoelen van kabels en buisleidingen met als gevolg dat de gronddekking daarvan regelmatig moet worden hersteld. Wanneer leidingzones in dergelijke gebieden liggen, kan voor nieuwe kabels en buisleidingen een alternatief tracé de voorkeur verdienen boven aansluiting bij de bestaande leidingzones. Ook bestaande leidingen en leidingzones kunnen worden verlegd, indien dat vanuit ecologisch oogpunt tot een verbetering leidt. Deze mogelijkheid is echter alleen toegestaan op het moment dat de leidingen of leidingzones aan vervanging toe zijn.

De beschrijving van de milieugevolgen van de beleidsuitspraak over kabels en leidingen zal met name betrekking hebben op de gevolgen van aanleg, onderhoud en beschadigingen. De onderdelen 8.1 tot en met 8.3 van lijst C en onderdeel 24.2 van lijst D van het Besluit me.r.geven aan bij welke omvang en onder welke voorwaarden de aanleg van kabels en leidingen m.e.r.(beoordelings)plichtig is en dus aanzienlijke milieugevolgen kan hebben.

3.4 Havens en Bedrijventerreinen

Er worden geen nieuwe haven- en industriegebieden in of grenzend aan de Waddenzee aangelegd. Uitbreiding van bestaande haven- en industriegebieden die grenzen aan de Waddenzee is in zeewaartse richting niet toegestaan, uitbreiding daarvan is alleen landinwaarts toegestaan.

De economische ontwikkelingsmogelijkheden van de bestaande haven- en industriegebieden in het waddengebied kunnen binnen deze randvoorwaarden worden benut. Met betrekking tot risicodragende bedrijven en/of stoffen is voorts het Koninklijk Besluit (KB) Eemshaven uit 1987 van belang. In dat jaar oordeelde de Kroon over het bestemmingsplan 'Buitengebied Noord' (Eemshaven) van de gemeente Hefshuizen dat vestiging van bedrijven, die bij een optredende calamiteit onherstelbare schade zouden kunnen toebrengen aan de natuurlijke waarden van de Waddenzee, niet aanvaardbaar is en voorts dat dergelijke bedrijven uit een oogpunt van ruimtelijke ordening in het bestemmingsplan dienen te worden uitgesloten.

In meer algemene zin betekent dit, naar de mening van het kabinet, dat risicodragende bedrijven op bedrijfsterreinen langs de Waddenzee zijn toegestaan, mits zij (vooraf) kunnen aantonen dat bij eventuele calamiteiten geen onherstelbare schade wordt toegebracht aan het ecosysteem van de Waddenzee. De mogelijkheden voor industriële bedrijfsvesting worden uiteindelijk geregeld in bestemmingsplannen voor bedrijventerreinen. De waddengemeenten, de provincies en het rijk dienen te bezien op welke wijze de calamiteitenregeling voortkomend uit het KB Eemshaven 1987 duidelijk en inzichtelijk vertaald kan worden in de verschillende (nieuwe of te actualiseren) bestemmingsplannen.

De beschrijving van de milieugevolgen van de beleidsuitspraak over havens en bedrijventerreinen zal met name betrekking hebben op de aanwezigheid van nieuwe bedrijvigheid en de gevolgen daarvan op het gebied van milieu, natuur, landschap en cultuurhistorie. Onderdelen 4 en 11.2 van lijst C en onderdelen 4.2 en 11.3 van lijst D van het Besluit me.r. geven aan bij welke omvang en onder welke voorwaarden de uitbreiding van havens en bedrijventerreinen m.e.r.(beoordelings)plichtig is en dus aanzienlijke milieugevolgen kan hebben.

3.5 Bouwwerken

Er mag in de Waddenzee geen bebouwing worden opgericht of geplaatst, met uitzondering van tijdelijke bebouwing ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek en monitoring en bouwwerken noodzakelijk voor de veiligheid van het scheepvaartverkeer in de Waddenzee en voor een adequate afwatering van het vasteland, zo stelt de pkb Waddenzee. Niet alle bouwwerken hebben aanzienlijk milieugevolgen. De enige bouwwerken waarover de PKB een concrete, kaderstellende en toestemmende uitspraak doet en die mogelijk aanzienlijke milieugevolgen hebben, zijn grote bouwwerken voor afwatering. Het project ES [2] Afsluitdijk ten behoeve van de afwatering via het IJsselmeer valt hieronder.

De beschrijving van de milieugevolgen van de beleidsuitspraak over bouwwerken in de Waddenzee zal met name betrekking hebben op de gevolgen van bouwwerken bedoeld voor afwatering. Het gaat daarbij niet alleen om de landschappelijke gevolgen van de bouwwerken, maar ook om de specifieke gevolgen van de afwatering zelf op onder meer bodem, water, ecologie en landschap. Onderdeel 5.1 van lijst C en D van het Besluit me.r.geeft aan bij welke omvang en onder welke voorwaarden bouwwerken in, op of boven de zeebodem m.e.r.(beoordelings)plichtig zijn en dus aanzienlijke milieugevolgen kunnen hebben.

3.6 Nieuwe winning van waddengas

Er is veel kennis beschikbaar over de effecten van gaswinning onder de Waddenzee, meer dan ten tijde van het gasbesluit uit 1999. In de brief van december 1999 heeft het toenmalige kabinet op basis van adviezen van externe deskundigen een aantal kernpunten geformuleerd over resterende onzekerheden. Deze hebben betrekking op de voorspelbaarheid van het waddenecosysteem, vertragingseffecten, nulmeting, kwaliteit en kwantiteit van extra zandsuppletie, monitoring en injectie van water ter voorkoming van bodemdaling. Deze vragen heeft het kabinet, samen met enkele andere vragen, laten onderzoeken. Op basis van deze geactualiseerde kennis kan worden geconcludeerd dat de ecologische veranderingen die het gevolg zijn van bodemdaling door gaswinning als niet significant zijn te beschouwen ten opzichte van de natuurlijke variaties die optreden in de Waddenzee. Ook de onzekerheden over de effecten van bodemdaling door gaswinning worden als gering gekwalificeerd. Daarbij tekent het kabinet aan dat de natuur zich weliswaar niet voor 100% laat voorspellen, maar dat eventueel afwijkende gedragingen van de natuur via het «hand aan de kraan» principe kunnen worden ondervangen. Het kabinet is dan ook van oordeel dat op basis van alle thans beschikbare informatie de onzekerheden en twijfel over de gevolgen van gaswinning in voldoende mate zijn weggenomen. De gegevens en adviezen wijzen alle in dezelfde richting, namelijk dat gaswinning binnen strikte randvoorwaarden mogelijk is zonder significante gevolgen voor de natuur.

De beschrijving van de milieugevolgen van nieuwe gaswinning onder de Waddenzee zal met name betrekking hebben op gevolgen van bodemdaling en de gevolgen van de aanwezigheid van gaswininstallaties in het waddengebied. Onderdeel 17.2 van lijst C en 17.1 van lijst D van het Besluit me.r. geven aan bij welke omvang en onder welke voorwaarden winning van gas m.e.r.(beoordelings)plichtig is en dus aanzienlijke milieugevolgen kan hebben.

3.7 Opsporing van waddengas en onderhoud bestaande winlocaties

Ook opsporing van nieuwe gasvelden kan onder een aantal randvoorwaarden plaatsvinden. Volgens deze randvoorwaarden komen alleen landlocaties in aanmerking voor het opstellen van opsporingsinstallaties en voor onderhoudswerkzaamheden.

Gelet op de zorgvuldige inpassing in het landschap worden exploratieboringen en tijdelijk onderhoud van bestaande winningslocaties als niet schadelijk beschouwd voor open horizon en duisternis. De elementen van deze toegestane activiteiten zijn:

- a) Voor zogenaamde exploratie- of proefboringen het opzetten, hebben en weer afbreken van een boortoren van ca. 50 m hoogte gedurende 2-4 maanden;
- b) Bedieningsverkeer en aanwezigheid van werkploegen tijdens deze periode;
- c) Indien nog geen aansluiting met een gasbehandelingsstation bestaat, zou affakkelen voor kunnen komen.
- d) Onderhoud van bestaande winningslocaties door werkploegen gedurende een periode van enkele weken tot maanden.

De beschrijving van de milieugevolgen van opsporing van gas en onderhoud van bestaande winlocaties zal met name betrekking hebben op de aanwezigheid van installaties in het waddengebied en de menselijke activiteiten die daarmee samenhangen. Onderdeel 17.1 van lijst C van het Besluit me.r. geeft aan bij welke omvang en onder welke voorwaarden opsporing van gas m.e.r.-plichtig is en dus aanzienlijke milieugevolgen kan hebben.

3.8 Ligplaatsen en recreatievaart

Uit het in 1996 gepubliceerde Recreatie Onderzoek Kustwateren (ROK) komt naar voren dat de omvang van de (grote) watersport voornamelijk niet frustrerend heeft gewerkt op de hoofddoelstelling van de pkb. Uit de Natuurbalans 1998 blijkt echter dat het recreatief gebruik een ongestoorde natuurlijke ontwikkeling in principe tegenwerkt. Het zijn dan ook niet zozeer de aantallen vaartuigen die zich veelal in de vaargeulen ophouden, maar eerder plaats, tijd en gedrag van vaartuigen en opvarenden die kunnen leiden tot verstoring. Op deze laatste aspecten dient met name te worden gestuurd.

In de PKB Waddenzee 1993 werd aan de waddenprovincies gevraagd om het capaciteitsbeleid, specifiek gericht op jachthavens, nader uit te werken, waarbij in de westelijke Waddenzee en in het Eemsgebied een beperkte capaciteitsvergroting voor de recreatievaart binnen bestaande havens, in het bijzonder passantenligplaatsen, mogelijk werd geacht. De provincies hebben dit beleid in hun in maart 1999

vastgestelde nota 'Naar een nieuw watersportbeleid voor de Waddenzee' vertaald in een toegestane uitbreiding met 400 ligplaatsen in de periode tot 2005. Voor de periode na 2005 is door de provincies een eventuele verdere uitbreiding afhankelijk gesteld van monitoring en nader onderzoek naar de effecten op de ecologische- en belevingswaarden.

Het kabinet is van mening dat een capaciteitsvergroting voor de recreatievaart met ca. 400 ligplaatsen in de westelijke Waddenzee en het Eemsgebied acceptabel is. Het maximum aantal ligplaatsen voor de recreatievaart in de havens in of direct grenzend aan het pkb-gebied komt daarmee op 4400. Het kabinet beschouwt deze omvang als de bovengrens voor de planperiode. De uitbreiding met ca. 400 plaatsen kan het in 1998 door de provincies gesignaleerde tekort opheffen. Dit beleid heeft betrekking op de havens zoals opgenomen in bijlage 1 van de nota 'Naar een nieuw watersportbeleid voor de Waddenzee' van de Stuurgroep Waddenprovincies van 25 maart 1999.

De beschrijving van de milieugevolgen van de beleidsuitspraak over het aantal ligplaatsen zal betrekking hebben op zowel de uitbreiding van de ligplaatsen zelf als op de mogelijke toename van de recreatievaart die daarvan het gevolg is. Onderdeel 10.3 van lijst C en D van het Besluit me.r. geeft aan bij welke omvang en onder welke voorwaarden de aanleg of uitbreiding van een jachthaven m.e.r.(beoordelings)plichtig is en dus aanzienlijke milieugevolgen kan hebben.

3.9 Proefpercelen Mosselkweek

De uitgifte van tijdelijke proefgebieden voor het verzaaien van mosselen, met een maximum van 500 ha, is in het kader van de optimalisatie van de mosselpercelen toegestaan. In de huidige praktijk zijn binnen de Waddenzee locaties aangewezen waar opgeviste (zaad)mosselen worden gedeponeerd om aldaar op te groeien tot consumptiemosselen. De mosselzaadvijserij op de vrije gronden is gereguleerd en de kweek vindt plaats op door de staat verhuurde percelen. Voordeel is dat de gemiddelde totale mosselproductie ongeveer 15% groter zal zijn, waardoor deze aanpak zowel vogels als vissers voordeel kan bieden. De kwaliteit van de bestaande mosselpercelen is verschillend en kan in de loop van de tijd ook qua rendement veranderen. Om de sector zoveel mogelijk hoog productieve percelen aan te kunnen bieden moet de mogelijkheid aanwezig zijn om laag productieve percelen te ruilen voor nieuwe.

De uitgifte van tijdelijke proefgebieden voor het verzaaien van mosselen is een nieuwe aanpak om te komen tot een optimalisatie van de te gebruiken kweekpercelen.

De beschrijving van de milieugevolgen van het kweken van mosselen heeft met name betrekking op de invloed op de bodem van de Waddenzee en de gevolgen daarvan voor de ecologie. Mosselkweek in de Waddenzee wordt expliciet genoemd als activiteit waarvoor, volgens de provinciale milieuverordening van de Waddenzeeprovincie, het opstellen van een milieurapport verplicht is. Mosselkweek wordt dus door de provincies beoordeeld als een activiteit met aanzienlijke milieugevolgen, voor zover deze betrekking heeft op het milieubeschermingsgebied Waddenzee.

3.10 Mosselzaadvijserij

Mosselzaadvijserij op (instabiele) banken op sublitoraal

De mosselzaadvijserij vindt plaats in het najaar en in het voorjaar met als doel het vergaren van grondstof ten behoeve van het verzaaien en kweken op mosselpercelen. De op te vissen grondstof betreft veelal mosselzaad (kleine mosselen uit de meest recente broedval), doch ook de vijserij op grotere mosselen (halfwas of consumptiemosselen) is mogelijk. De najaarsvijserij kan zich alleen nog richten op bevinging van mosselzaad op instabiele bestanden. De voorjaarsvijserij vindt plaats op basis van een visplan waarin is aangegeven welk deel van het beschikbare bestand zal worden opgevisst. Het overgrote deel van deze mosselen blijft standaard gedurende één winter op de percelen aanwezig.

De beschrijving van de milieugevolgen van de beleidsuitspraken over deze vorm van mosselzaadvijserij zullen met name betrekking hebben op de verplaatsing van mosselzaad van de bevestigde locatie naar de mosselkweekpercelen, waardoor mogelijk op de oorspronkelijke locatie minder biomassa in de vorm van mosselzaad voor vogels resteren.

Mossel(zaad)vijserij in litoraal

Onder de volgende specifieke voorwaarden zijnde:

- de aanwezigheid in de Waddenzee van minimaal 2000 hectare meerjarige mosselbanken op de droogvallende platen, én;

- er geen significant effect op de instandhoudingsdoelstellingen is te verwachten, is bevissing van instabiele mosselzaadbanken op de platen onder voorwaarden toegestaan.

De beschrijving van de milieugevolgen van de beleidsuitspraken over deze vorm van mosselzaadvissersrij zullen met name betrekking hebben op de verplaatsing van een meer of minder groot deel van het litorale mosselzaad naar het sublitoraal, aangezien een klein deel van de weggeviste litorale mosselbanken, o.a. afhankelijk van de weersomstandigheden had kunnen uitgroeien tot een meerjarige mosselbank. Dergelijke banken zouden kunnen dienen als voedsel voor schelpdieretende en andere vogelsoorten die op het litoraal foerageren.

3.11 Garnalenvissersrij

In de huidige praktijk is aan de garnalenvissersrij toestemming gegeven om in de gehele Waddenzee in het sublitoraal garnalen te kunnen vissen. De garnalenvissersrij, zo blijkt in de praktijk, vindt voornamelijk plaats in de grotere geulen en aan de randen daarvan. Vissersrij in kleine geulen (prielen) en op droogvallende platen vindt zelden plaats. Daarnaast worden klei- en veenbanken gemeden vanwege negatieve kwaliteitsbeïnvloeding van de garnalen. Tevens wordt niet gevestigd in de omgeving van mosselbanken, vanwege het feit dat de scherpe randen van de mosselbanken de netten kunnen beschadigen. Zeegrasvelden worden niet bevestigd, omdat deze in het algemeen voorkomen in ondiep water, waar de garnalenvissersrij niet plaatsvindt. Ook wordt er niet gevestigd op kokkelkookplaatsen. Het aandeel garnalen uit de Waddenzee in relatie tot de landelijke aanvoer was in de tachtiger jaren ongeveer 45 %; op dit moment wordt het aandeel geschat op eenderde deel van de aanvoer. De totale jaarlijkse aanvoer van garnalen bedroeg de afgelopen 10 jaar gemiddeld ongeveer 10 miljoen kg. Binnen de Nederlandse Waddenzee zijn ca. 90 schepen actief. Er worden geen nieuwe vergunningen verstrekt waardoor dit het plafond van het aantal vergunningen.

De beschrijving van de milieugevolgen van de beleidsuitspraak over garnalenvissersrij zal met name betrekking hebben op de gevolgen voor de onderwaterbodem en de eventueel aanwezige overige substraten met de daarop aanwezige fauna. Ook zal bij de beschrijving van de milieugevolgen aandacht worden besteed aan de onttrekking van garnalen aan het ecosysteem en de sterfte van een gedeelte van de bijvangst (ondermaatse vis).

3.12 Alternatieven

Wat zijn redelijke alternatieven?

De EU-richtlijn stelt dat niet alleen de milieugevolgen van beleidskeuzen moeten worden beschreven, maar dat ook de redelijke alternatieven voor die beleidskeuzen moeten worden bepaald, beschreven en beoordeeld (EU, 2004). Deze verplichting moet worden gezien in de context van de doelstelling van de richtlijn: ervoor zorgen dat tijdens de voorbereiding en vóór de vaststelling van plannen en programma's rekening wordt gehouden met de milieueffecten van de uitvoering ervan. Het bepalen, beschrijven en beoordelen van de mogelijke aanzienlijke effecten van de beleidsuitspraken van de PKB en van de redelijke alternatieven voor deze beleidsuitspraken dient op een vergelijkbare wijze plaats te vinden. Dit betekent ook dat moet worden aangegeven waarom de redelijke alternatieven niet als beste optie worden gezien.

De richtlijn geeft niet aan wat wordt bedoeld met 'redelijke alternatieven'. Uit de EU-handreiking (EU, 2004) kan worden afgeleid dat het gaat om:

- redelijke alternatieven *binnen* een plan en dus niet om alternatieve plannen. De redelijkheid van alternatieven worden medebepaald door zowel de doelstellingen van het plan en als door de geografische reikwijdte van het plan (EU, 2004). Dit betekent dat alternatieve beleidskeuzen die niet passen binnen de doelstellingen of het beleidskader van het plan, door de initiatiefnemer als niet-redelijk kunnen worden aangemerkt. Dit betekent ook dat alternatieven die buiten de PKB-grenzen liggen in beginsel geen redelijke alternatieven zijn.
- *realistische alternatieven*. Het bepalen en beschrijven van alternatieven waarvan de nadelige effecten vele malen groter zijn dan de effecten van de gemaakte beleidskeuzen zijn in de geest van de EU-richtlijn niet realistisch (EU, 2004). Alternatieven die buiten de wettelijke bevoegdheid of *buiten het gezagsgebied* vallen van het bevoegd gezag, zijn eveneens niet realistisch.

Om welke alternatieven gaat het?

De PKB Derde Nota Waddenzee is in de eerste plaats een beschermende beleidsnota. Een groot deel van

de beleidsuitspraken in de PKB is dan ook gericht op behoud en bescherming cq verdere ontwikkeling van de relevante natuurwaarden. Voor het overgrote deel betreft het een voortzetting dan wel inperking van het vigerende op natuurbehoud en – herstel gerichte beleid uit de pkb Tweede Nota Waddenzee. In het beleidsvormende proces richting de pkb Derde Nota Waddenzee hebben daarom alternatieven nauwelijks een rol gespeeld.

In de PKB worden evenwel ook toestemmende uitspraken gedaan. Deze uitspraken bieden ruimte in de Waddenzee voor bepaalde projecten, plannen of activiteiten die niet specifiek zijn gericht op behoud en bescherming van de natuurwaarden. Met het oog op de te beschermen, te behouden en te ontwikkelen waarden van de Waddenzee zijn de meeste van die toestemmende uitspraken beperkend. Dat betekent dat de toestemmende beleidsuitspraken zodanig zijn geformuleerd dat de natuur- en milieugevolgen voor de Waddenzee kunnen worden voorkomen dan wel zo beperkt mogelijk blijven. Vaak kan dat maar op één manier en is in de praktijk sprake van een meest milieuvriendelijk alternatief. Bij de plan- en beleidsontwikkeling heeft het kabinet bewust en actief 'toegewerkt' naar dit milieuvriendelijke alternatieven. Bovendien zijn de door het kabinet gemaakte beleidskeuzen reeds op een zeer zorgvuldige wijze politiek en maatschappelijk afgewogen.

In dit licht bezien zijn alternatieve beleidsuitspraken uit milieuoogpunt vaak niet redelijk dan wel politiek of maatschappelijk ongewenst. Indien het kabinet meent dat voor bepaalde beleidsuitspraken geen redelijke alternatieven zijn, dan zal het kabinet dit zorgvuldig onderbouwen in het milieurapport.

De alternatieven die in het milieurapport worden beschreven, hebben vooral het karakter van *alternatieve mogelijkheden waarop (toekomstige) activiteiten in de Waddenzee kunnen plaatsvinden* als gevolg van de kaderstellende besluiten in de PKB Waddenzee. Een voorbeeld zijn de zoet-zoutovergangen. Deze kunnen op verschillende manieren worden vormgegeven, elk met hun specifieke milieugevolgen. In het milieurapport zullen de milieugevolgen van deze verschillende mogelijkheden met elkaar worden vergeleken en, indien relevant, worden gecumuleerd. Een ander voorbeeld is de beleidsuitspraak over kabels en leidingen. Die kan er toe leiden dat nieuwe kabels en leidingen worden aangelegd binnen de leidingenzone maar, bij uitzondering, ook daarbuiten.

Gezien de aard van de PKB – een beschermende nota – en het moment waarop de SMB wordt uitgevoerd – aan het eind van een langdurig en politiek-maatschappelijk gevoelig besluitvormingsproces – heeft de milieubeoordeling onvermijdelijk het karakter van een beoordeling van reeds gemaakte keuzen. Dit betekent dat in het milieurapport alleen *alternatieve beleidskeuzen* worden behandeld indien deze ook daadwerkelijk een belangrijke rol hebben gespeeld in het besluitvormingsproces. Een voorbeeld daarvan is het beperken van de landinwaartse uitbreiding van havens en bedrijventerreinen tot de drie grootste, bestaande havens en bedrijventerreinen. In de uiteindelijke beleidskeuze van de kabinet is deze beperking niet opgenomen.

Op basis van een reconstructie van het beleidsvormingsproces en een inschatting van de mogelijke gevolgen van de beleidsuitspraken in het aangepaste PKB deel 3 van de Derde Nota Waddenzee zijn de volgende redelijke en realistische alternatieven geformuleerd waarvan de milieugevolgen zullen worden beschreven in het milieurapport:

Tabel 4.1

Onderwerp Milieurapport	Alternatieven
Herstel van natuurlijke zoet-zoutovergangen voor het stroomgebied Eems en Rijn	<ul style="list-style-type: none">• Ontpolderen Landbouwgrond• Landinwaarts verbrakken van zoet water• Zeewaarts verzoeten van brak water
Aanleg van nieuwe kabels en Leidingen	<ul style="list-style-type: none">• Binnen de leidingenzone• Buiten de leidingenzone
Landinwaartse uitbreiding van Havens en Bedrijventerreinen	<ul style="list-style-type: none">• Uitbreiding concentreren rond Den Helder, Eemshaven, Delfzijl• Uitbreiding mogelijk voor alle havens en bedrijventerreinen
Bouwwerken t.b.v. afwatering vaste land	<ul style="list-style-type: none">• Spuisluizen• Gemalen
Winning diepe delfstoffen	<ul style="list-style-type: none">• Winning vanaf landlocaties• Winning vanaf de Noordzeekustzone
Opsporing diepe delfstoffen	<ul style="list-style-type: none">• Opsporing vanaf landlocaties• Opsporing vanaf de Noordzeekustzone
Ligplaatsen Recreatie	<ul style="list-style-type: none">• Binnen het beleidskader van de voorliggende PKB zijn er naar de mening van het kabinet, met de huidige beschikbare kennis en informatie, geen redelijke alternatieven.
Proefpercelen Mosselkweek	<ul style="list-style-type: none">• Percelen op verschillende locaties• Een groot perceel op één locatie

Translocatiebeginsel

Hiervoor is geconstateerd dat de EU-richtlijn ervan uitgaat dat redelijke alternatieven in beginsel moeten worden gezocht binnen de grenzen, doelstellingen en het beleidskader van het te beoordelen plan. Voor de Habitattoets die over de PKB deel 3 wordt uitgevoerd geldt een ander uitgangspunt. Namelijk dat indien, op basis van een passende beoordeling, niet kan worden uitgesloten dat bepaalde beleidsuitspraken kunnen leiden tot aantasting van de natuurlijke kenmerken van een Vogel- en/of Habitatrichtlijngebied, er moet worden gezocht naar alternatieve oplossingen. Die oplossingen kunnen ook buiten het PKB-gebied liggen (translocatiebeginsel). Het translocatiebeginsel heeft derhalve alleen betrekking op de Habitattoets en zal dus geen onderdeel uitmaken van het milieurapport dat in het kader van de SMB zal worden opgesteld.

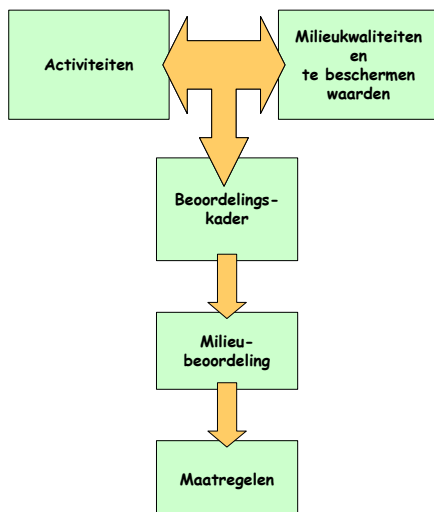

4 Detailniveau en reikwijdte milieubeoordeling

4.1 Methodiek

Het juiste abstractieniveau

De strategische milieubeoordeling vindt plaats op een abstractieniveau dat nauw aansluit bij de beleidsuitspraken uit de PKB Waddenzee. De PKB doet uitspraken op nationaal niveau. Deze uitspraken zijn veelal globaler van aard dan de beleidsuitspraken in een streekplan, bestemmingsplan of een vergunningbesluit. Pas bij vervolgbesluiten worden beleidsuitspraken gedaan over de meer precieze locatie, omvang, wijze van uitvoering en tijdsplanning van activiteiten en projecten. De PKB doet weliswaar enkele concrete kaderstellende uitspraken over de mate waarin een activiteit in de Waddenzee is toegestaan, maar het betreft hier vaak een boven- of ondergrens. In de PKB worden ook geen concrete locaties toegewezen, hooguit worden beleidsuitspraken gekoppeld aan deelgebieden of zones. Van belang hierbij is derhalve dat in beginsel rekening wordt gehouden met het gegeven dat er bij latere vervolgbesluiten meer over de betreffende activiteit bekend is. Op het moment van besluitvorming over die concrete vervolgvraag zal een meer gedetailleerd inzicht moeten worden gegeven in de milieugevolgen. Dat kan bijvoorbeeld zijn in het kader van een m.e.r.-procedure en/of een vergunningaanvraag.

De beschrijving van de milieugevolgen

Bij de effectbeschrijving in het milieuraapport gaat het, vanwege het abstractieniveau van de PKB, niet zozeer om de precieze omvang en precieze plaats van de effecten (zoals in een MER aan de orde is), maar om de aard van de mogelijke effecten en de vraag in welke deelgebieden of zones deze kunnen optreden. Waar mogelijk zal voor de milieubeoordeling dan ook gebruik worden gemaakt van kaarten. Het gaat dan enerzijds om kaarten waarop de milieukwaliteiten en natuurwaarden van de Waddenzee zijn vastgelegd en anderzijds om kaarten met mogelijke en globaal aangegeven locaties voor activiteiten die in de Waddenzee zijn toegestaan.

Bij de beschrijving van de milieugevolgen zal zoveel mogelijk rekening worden gehouden met de mate waarin de PKB Derde Nota Waddenzee kaderstellend is voor projecten en activiteiten met betrekking tot de ligging, aard, omvang en gebruiksvoorwaarden.

Volgens de EU-richtlijn moet de beschrijving van de milieugevolgen vooral betrekking hebben op de 'mogelijke aanzienlijke milieueffecten'. Indien sprake is van mogelijke aanzienlijke effecten dan dient de beschrijving van de milieugevolgen zich niet te beperken tot de directe effecten, maar moeten ook de 'secundaire en cumulatieve effecten' worden beschreven. Verder dient te worden aangegeven of de mogelijke milieugevolgen zich voordoen op de 'korte of lange termijn' en of ze 'tijdelijk of blijvend' zijn. Ook de 'positieve milieugevolgen' moeten worden beschreven. Tenslotte zal bij de beoordeling van de gevolgen ook rekening worden gehouden met eventuele trends in de ontwikkeling van de natuur en milieuwwaarden van de Waddenzee.

De effectbeschrijving zal vooral kwalitatief van aard zijn op basis van de best beschikbare kennis en informatie. Waar mogelijk en relevant zal bij de kwalitatieve beoordeling gebruik worden gemaakt van kwantitatieve gegevens.

De afweging

Indien sprake is van redelijke alternatieven dan zullen de milieugevolgen daarvan in het milieurapport onderling worden afgewogen. De PKB Waddenzee is, zoals eerder aangeven, een beschermende beleidsnota. Dat betekent dat de PKB een veelheid aan beleidsuitspraken doet die de kwaliteit van het milieu en van de natuur moet beschermen dan wel moet helpen om deze waar nodig en gewenst verder te ontwikkelen. In het milieurapport zal ook op hoofdlijnen worden aangegeven op welke wijze en in welke mate deze beschermende beleidsuitspraken positief zijn voor de natuur en de milieukwaliteit van de Waddenzee. De eventuele negatieve gevolgen van de toestemming verlenende beleidsuitspraken zullen worden beoordeeld in het licht van de verwachte positieve milieugevolgen van de PKB Waddenzee.

De motivering

Een belangrijk onderdeel van de EU-richtlijn is de motiveringsplicht. Bij het uiteindelijke besluit – de vaststelling van de aangepaste PKB Deel3 van de Derde nota Waddenzee – zal het kabinet aangeven op welke wijze met de informatie in het milieurapport en met de inspraakreacties is omgegaan.

4.2 Beoordelingskader

Om de aard van de mogelijke milieugevolgen te kunnen beschrijven en om een vergelijking te kunnen maken tussen de alternatieven en tussen de verwachte negatieve en positieve effecten van de beleidsuitspraken, is een beoordelingskader opgesteld (zie tabel 4.1). Het beoordelingskader is afgeleid van de inhoudelijke eisen uit bijlage 1 van de Europese SMB-richtlijn en het ontwikkelingsperspectief voor de Waddenzee zoals opgenomen in het aangepaste deel 3 van de PKB.

Het beoordelingskader wordt primair toegepast voor de beoordeling van de tien beleidsuitspraken met mogelijk aanzienlijke milieugevolgen. Daarnaast zal het beoordelingskader, op globale wijze, worden gebruikt om van alle beleidsuitspraken in de PKB Waddenzee een onderscheid te maken in:

- beleidsuitspraken die positief bijdragen aan de hoofddoelstelling van de PKB Waddenzee;
- beleidsuitspraken die negatief bijdragen aan de hoofddoelstelling van de PKB waddenzee;
- overige beleidsuitspraken.

Tabel 4.1

Milieuaspect	Beoordelingscriterium
Bodem	<ul style="list-style-type: none">▪ invloed op totale systeem van natuurlijke geomorfologische en bodemkundige processen▪ invloed op lokale, natuurlijke geomorfologische en bodemkundige processen▪ invloed op de bodemsamenstelling en –kwaliteit▪ invloed op areaal natuurlijke kwelders
Water	<ul style="list-style-type: none">▪ invloed op de watersysteem▪ invloed op de waterkwaliteit
Lucht	<ul style="list-style-type: none">▪ invloed op de lokale luchtkwaliteit
Geluid	<ul style="list-style-type: none">▪ invloed op het achtergrondniveau▪ invloed op milieubeschermingsgebieden voor stilte
Licht	<ul style="list-style-type: none">▪ invloed op de natuurlijke duisternis
Veiligheid	<ul style="list-style-type: none">▪ invloed op de bescherming tegen overstromingen▪ invloed op de externe veiligheid▪ invloed op scheepvaartveiligheid
Natuur	<ul style="list-style-type: none">▪ invloed op flora▪ invloed op vogels▪ invloed op vissen▪ invloed op zeezoogdieren▪ invloed op bodemfauna▪ invloed op overige diersoorten
Landschap	<ul style="list-style-type: none">▪ invloed op de natuurlijkheid van de Waddenzee▪ invloed op de openheid van de Waddenzee▪ invloed op de natuurlijke en/of lage skyline van de eilanden▪ invloed op de natuurlijke en/of lage skyline van de vastelandkust▪ invloed op de beleving van rust en stilte van de Waddenzee▪ invloed op het landschap van de vastelandkust▪ invloed op het landschap van de eilanden
Cultuurhistorie	<ul style="list-style-type: none">▪ invloed op archeologische waarden van de Waddenzee▪ invloed op archeologische en cultuurhistorische waarden van de vastelandskust▪ invloed op archeologische en cultuurhistorische waarden van de eilanden

Het beoordelingskader omvat een set van relevante, niet overlappende aspecten en criteria. De aspecten en criteria zijn samengesteld op basis van de inhoudsvereisten van de EU-richtlijn, de verwachte milieugevolgen, het beleidskader voor de Waddenzee en de gebruikelijke wijze van effectvoorspelling bij SMB's.

Overigens kan niet worden uitgesloten dat op basis van de milieubeoordelingen de aspecten en criteria in het milieurapport iets anders zullen worden geformuleerd, bijvoorbeeld als gevolg van voortschrijdend inzicht of om praktische redenen.

5 Het Milieurapport

5.1 Inhoudelijke eisen

Het Milieurapport zal als een afzonderlijke bijlage bij het aangepast deel 3 van de PKB Waddenzee worden opgenomen. De Europese richtlijn respectievelijk het wetsontwerp ter implementatie ervan in de Nederlandse wetgeving geven voor de inhoud van het milieurapport de volgende inhoudelijke eisen:

1. Een schets van de inhoud en de belangrijkste doelstellingen van de pkb Waddenzee en het verband met andere, relevante plannen en programma's.
2. De relevante aspecten van de bestaande situatie van het milieu en de mogelijke ontwikkeling daarvan als het plan of programma niet wordt uitgevoerd.
3. De milieukeurmerken van gebieden waarvoor de gevolgen aanzienlijk kunnen zijn.
4. Alle bestaande milieuproblemen die relevant zijn voor het plan of programma.
5. De op internationaal, communautair of nationaal niveau vastgestelde doelstellingen ter bescherming van het milieu, alsook de wijze waarop met deze doelstellingen en andere milieuoverwegingen rekening is gehouden bij de voorbereiding van het plan of programma.
6. De mogelijke aanzienlijke milieueffecten en de effecten van de alternatieven.
7. De voorgenomen maatregelen om aanzienlijke negatieve effecten op het milieu van de uitvoering van het plan of programma te voorkomen, te beperken of zoveel mogelijk teniet te doen.
8. Een schets van de reden voor de selectie van de onderzochte alternatieven en een beschrijving van de wijze waarop de beoordeling is uitgevoerd, met inbegrip van de moeilijkheden die bij het verzamelen van de vereiste informatie zijn ondervonden.
9. Een beschrijving van de voorgenomen monitoringsmaatregelen.
10. Een niet-technische samenvatting.

Deze 10 inhoudelijke eisen gelden niet voor de Habitattoets die over de PKB Waddenzee wordt uitgevoerd. Gezien het doel van de Habitattoets gelden daarvoor andere inhoudsvereisten. Het milieurapport dat ten behoeve van de SMB wordt opgesteld ziet er dan ook anders uit dan het rapport dat ten behoeve van de Habitattoets wordt opgesteld. Wel zal er een samenvatting van de Habitattoets worden opgenomen in het milieurapport.

5.2 Inhoudsopgave

Onderstaand kader geeft voor de volledigheid een overzicht van de verwachte inhoudsopgave van het milieuraapport.

1. Strategische milieubeoordeling

- Aanleiding
- Doel en werkingssfeer
- Procedure en betrokken partijen
- Leeswijzer

2. Habitattoets

- Aanleiding
- Doel
- Werkwijze

3. PKB deel 3 Derde Nota Waddenzee

- Inhoud en doelstellingen van de PKB
- Relatie met andere plannen en programma's
- Beleidsuitspraken met mogelijk aanzienlijke milieugevolgen
- Alternatieven

4. Milieukwaliteiten en -doelstellingen

- Ontwikkelingsperspectief voor de Waddenzee
- Huidige situatie en milieudoelstellingen
- Autonome ontwikkeling
- Beoordelingskader

5. Strategische beoordeling milieugevolgen

- Milieubeoordeling per beleidsuitspraak
- Conclusies

6. Beoordeling effecten op kwalificerende natuurwaarden

- Samenvatting Habitattoets
- Conclusies

7. Cumulatie van milieugevolgen

- Cumulatie van milieugevolgen als gevolg van de PKB
- Cumulatie van milieugevolgen als gevolg van andere plannen en projecten

8. Monitoring

9. Positieve milieueffecten

- Bijdrage van de PKB aan Natura 2000
- Bijdrage van de PKB aan overige milieudoelstellingen

10. Conclusie

Bijlagen

- Verantwoording gebruikte informatie, leemten in kennis en informatie
- Verantwoording van het proces om te komen tot de milieubeoordeling

6 Bijlagen

1. Geraadpleegde bronnen en literatuur
2. Geraadpleegde instanties
3. Werkwijze Habitattoets
4. Kaarten

6.1 Geraadpleegde bronnen en literatuur

Literatuur

Europese Unie (juni 2001) Richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's. Luxemburg, 27 juni 2001.

Europese Unie (2004) Uitvoering van richtlijn 2001/42 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's. Handreiking Europese Unie.

Ministerie VROM (2001a) Derde Nota Waddenzee. PKB deel 1 ontwerp planologische kernbeslissing en Nota van Toelichting. Den Haag, februari 2001.

Ministerie VROM (2001b) Derde Nota Waddenzee. PKB deel 3 kabinetsstandpunt planologische kernbeslissing. Den Haag, november 2001.

Ministerie VROM (oktober 2004) Strategische Milieubeoordeling. Aandachtspunten inzake de toepassing van de Europese richtlijn 2001/42/EG voor strategische. VROM-notitie 4184, oktober 2004.

Ministerie VROM (maart 2005) Strategische Milieubeoordeling. Vraagstukken en ervaringen. Presentatie M. van Dreumel, 11 maart 2005.

Wet- en regelgeving

Besluit milieu-effectrapportage 1994

Besluit van 4 juli 1994, houdende uitvoering van het hoofdstuk Milieu-effectrapportage van de Wet milieubeheer; zoals dit luidt op 15 april 2005

Wet Milieubeheer

Wet van 13 juni 1979, houdende regelen met betrekking tot een aantal algemene onderwerpen op het gebied van de milieuhygiëne.

Wetsvoorstel tot wijziging van de Wet milieubeheer

Voorstel tot wijziging van de Wet milieubeheer in verband met de uitvoering van richtlijn nr. 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 27 juni 2001 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van plannen en programma's (PbEG L 197).

Samenvatting wetsvoorstel tot wijziging van de Wet milieubeheer

Samenvatting wetsvoorstel ter implementatie van richtlijn 2001/42/EG voor Strategische milieubeoordeling (SMB)

Provincie Fryslân (februari 2005) Provinciale Milieuverordening zoals zij luidt na vaststelling van wijzigingstranche V door Provinciale Staten van Fryslân op 2 februari 2005.

Provincie Noord-Holland (2001) Provinciale Milieuverordening Noord-Holland, doorlopende tekst tot en met de vierde A tranche.

Provincie Groningen Provinciale Milieuverordening Provincie Groningen

6.2 Geraadpleegde instanties

De minister van VROM heeft de volgende instanties gevraagd om haar te adviseren over de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen milieurapport:

- Commissie voor de milieueffectrapportage
- Raad voor de Wadden
- Provincie Groningen
- Provincie Noord-Holland
- Provincie Fryslân
- Waddengemeenten
- Waterschappen
- VROM-inspectie Noord
- VROM-inspectie Noord-West
- LNV Directie Regionale Zaken Noord
- Rijkswaterstaat Noord-Nederland
- Ministerie van Economische Zaken vestiging Noord
- Ministerie van Defensie Noord Nederland
- Staatstoezicht op de Mijnen
- Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
- Rijksdienst voor de Monumentenzorg

De volgende instanties hebben op eigen verzoek de minister van VROM geadviseerd over de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen milieurapport:

- Kamer van Koophandel in Groningen (op eigen verzoek)

6.3 Habitattoets

Werkwijze Habitattoets

Per in de pkb toegestane activiteit is nagegaan wat de aard van de beïnvloeding van de betreffende activiteiten op de Vogel- en Habitatrichtlijntypen en –soorten is, waar die beïnvloeding zich in het pkb-gebied met name manifesteert en zo mogelijk, wat de mate van beïnvloeding is. Gezien het abstractieniveau van de pkb bleek dit laatste alleen te kwalificeren en niet te kwantificeren.

Bij de bepaling van de mogelijke effecten is rekening gehouden met mitigerende en limiterende maatregelen, zoals in de pkb vermeld, dan wel zoals bekend uit eerdere vergunningverlening.

Indien ondanks mitigerende en limiterende maatregelen schadelijke effecten van de activiteit aanwezig blijven, is vervolgens bezien of redelijkerwijs kan worden uitgesloten dat de effecten significante gevolgen kunnen hebben. Hierbij is getoetst aan de voorlopige instandhoudingsdoelstelling voor de Waddenzee, luidend:

“Het beleid en beheer ten aanzien van de voorlopige instandhoudingsdoelstellingen voor de Waddenzee zijn gericht op een duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied, waarbij de menselijke invloed hierop zo gering mogelijk dient te zijn, en voor de structuren, soorten, planten en dieren die op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn voor de Waddenzee kwalificeren een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen. Het beleid en beheer zijn daarbij gericht op een duurzame bescherming en een zo natuurlijk mogelijke ontwikkeling van onder meer waterbewegingen en de hiermee gepaard gaande geomorfologische, bodemkundige en hydrologische processen, van de kwaliteit van water, bodem en lucht, alsmede van de (bodem)flora en de (bodem)fauna, onder meer omvattende de foerageer-, broed- en rustgebieden van vogels.”

Voor de bepaling of significante effecten aan de orde kunnen zijn is uitgegaan van de bepaling van de Habitatrichtlijn die stelt dat de natuurlijke habitats en de wilde dier- en plantensoorten van communautair belang in een gunstige staat van instandhouding behouden dienen te blijven of hersteld moeten worden.

Onder *staat van instandhouding van een natuurlijke habitat* wordt verstaan: de som van de invloeden die op de betrokken natuurlijke habitat en de daar voorkomende typische soorten inwerken en op lange termijn een verandering kunnen bewerkstelligen in de natuurlijke verspreiding, de structuur en de functies van die habitat of die van invloed kunnen zijn op het voortbestaan op lange termijn van de betrokken typische soorten op het in artikel 2 bedoelde grondgebied.

De "staat van instandhouding" van een natuurlijke habitat wordt als "*gunstig*" beschouwd wanneer:

- het natuurlijke verspreidingsgebied van de habitat en de oppervlakte van die habitat binnen dat gebied stabiel zijn of toenemen, en
- de voor behoud op lange termijn nodige specifieke structuur en functies bestaan en in de afzienbare toekomst vermoedelijk zullen blijven bestaan, en
- de staat van instandhouding van de voor die habitat typische soorten gunstig is.

Onder *staat van instandhouding van een soort* wordt verstaan: het effect van de som van de invloeden die op de betrokken soort inwerken en op lange termijn een verandering kunnen bewerkstelligen in de verspreiding en de grootte van de populaties van die soort op het bedoelde grondgebied.

De "staat van instandhouding" van een soort wordt als "*gunstig*" beschouwd wanneer:

- uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin hij voorkomt, en dat vermoedelijk op lange termijn zal blijven, en
- het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden, en
- er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op lange termijn in stand te houden;

Van significante gevolgen voor de Waddenzee is sprake wanneer de in de PKB toegestane activiteit, afzonderlijk of in combinatie met andere activiteiten, ondanks mitigerende en limiterende maatregelen, de

hiervoor vermelde instandhoudingsdoelstelling voor de Waddenzee in gevaar dreigt te brengen. Dit is met name beoordeeld in het licht van de specifieke milieukeurmerken en omstandigheden van de Waddenzee als Vogel- en Habitatrichtlijngebied.

De bepaling of de gunstige staat van instandhouding wordt aangetast is uitgevoerd met behulp van een daarvoor ontwikkeld format. Uitgegaan is van de best beschikbare kennis en expert-judgement en gemotiveerd is aangegeven op grond van welke overwegingen conclusies zijn getrokken. Alle ingevulde formats worden als bijlage aan het rapport toegevoegd.

Onderwerpen Habitattoets

Ten behoeve van de Habitattoets van de PKB deel 3 van de Derde Nota Waddenzee zijn de volgende items aan een nadere toets onderworpen:

Veiligheid

- geen nadere toets mogelijk omdat de pkb- beleidsuitspraak onvoldoende concreet is.

Scheepvaart

- vaargeulonderhoud
- incidentele verdieping
- uitzondering maximum snelheid
- betonning en bebakening

Burgerluchtvaart

- Uitzondering op de 450 m. vlieghoogte
- Uitzondering verbod reklamesleepvluchten
- Uitbreiding bestaande vliegvelden

Offshore-installaties

- Uitzondering verbod parkeren booreilanden

Kabels en leidingen

- Aanleg kabels en buisleidingen

Havens en bedrijventerreinen

- Zeewaartse aanleg of aanpassing haven- en veerdammen
- Landinwaartse uitbreiding

Bebouwing

- Tijdelijke bebouwing wetenschappelijk Onderzoek/monitoring
- Bebouwing t.b.v. scheepvaartverkeer
- Bebouwing t.b.v. afwatering vasteland
- Uitzondering op hoogtebepaling

Baggerspecie

- Verspreiding baggerspecie in de Waddenzee

Diepe delfstoffen

- Opsporing van gas
- Winning van gas
- Seismisch onderzoek

Windturbines

- Geen "toestemmende" pkb-passages

Ontgrondingen

- Zandwinning bij regulier onderhoud
- Schelpenwinning

Archeologie

- Archeologisch onderzoek

Recreatie

- Capaciteitsvergroting bestaande havens
- Vergroting aantal ligplaatsen tot max. 4400
- Snelvaargebied nog 3 jaar tolereren

Visserij

- Experimenten mosselzaadinvang
- Mossel(zaad)visserij sublitoraal
- Mossel(zaad)visserij litoraal
- Proefpercelen mosselkweek
- Handmatige kokkelvisserij
- Rapen schelpdieren voor eigen gebruik
- Experiment rapen Japanse Oester
- Garnalenvisserij
- Jan Louw bevissing (experiment)
- Sleepnetvisserij
- Visserij vaste vistuigen
- Staand wand visserij

Militaire activiteiten

- Amfibisch oefenkamp Texel
- Schietoefeningen Vliehors c.a.
- Vlieg oefeningen

Pierenwinning

- Mechanische winning van wadpiëren

Relatie SMB en Habitatoets

De SMB-richtlijn zegt (artikel 3, tweede lid onder b): "er wordt een milieubeoordeling gemaakt van alle plannen en programma's waarvoor, gelet op het mogelijk effect op gebieden, een beoordeling vereist is uit hoofde van de artikelen 6 of 7 van Richtlijn 92/43/EEG."

- Zowel de SMB als de habitatoets moeten worden beschouwd als een beoordeling van het plan in het algemeen, feitelijk heeft de beschrijving van de effecten en van de alternatieven betrekking op afzonderlijke uitspraken in het plan. De SMB-richtlijn ziet in beginsel, naast de effecten op flora, fauna en biodiversiteit ook op andere milieuaspecten en kan daarom in beginsel als "ruimer" worden betiteld. De tussentijdse resultaten van de habitatoets van het concept aangepast deel 3 van de PKB Derde Nota Waddenzee leiden tot de voorlopige conclusie dat enkele beleidsuitspraken naar de letter genomen de ruimte bieden om ingrepen uit te voeren waarbij, op grond van deze habitatoets op macroniveau, significante effecten niet met zekerheid kunnen worden uitgesloten. Het betreft de beleidsuitspraken over:
 - landinwaartse uitbreiding van havens en bedrijventerreinen
 - exploratie- en exploitatieactiviteiten ten behoeve van gaswinning
 - mosselzaadvisserij in sublitoraal respectievelijk litoraal
 - garnalenvisserij

Artikel 5, vierde lid van de SMB-richtlijn, bepaalt dat voorafgaand aan het opstellen van het milieurapport een besluit moet worden genomen over de reikwijdte en het detailleringsniveau van de informatie die in dat milieurapport moet worden opgenomen.

Bij het bepalen van de reikwijdte en het detailniveau van het milieurapport wordt, na consultatie van betrokken bestuursorganen, een beslissing genomen over die aspecten van het plan waarvan de milieugevolgen dienen te worden beschreven, welke milieuaspecten daarbij aan de orde zijn, welke alternatieven daarbij worden betrokken en welk detailniveau vereist is, gelet op het detailniveau van het plan. Hierbij wordt derhalve een selectie gemaakt, waarbij het in beginsel voor kan komen dat voor sommige onderdelen van het plan niet de milieugevolgen en alternatieven worden beschreven. Hiervoor schrijft artikel 5, vierde lid wel voor dat er consultatie van de betrokken bestuursorganen dient te zijn. De motivatie hiervoor is dat, wanneer het voor een onderdeel niet aannemelijk is dat er nadelige gevolgen voor het milieu zijn te verwachten het niet zinvol wordt geacht om die onderdelen te betrekken in het milieurapport. Een criterium voor die aannemelijkheid kan zijn de omvang van de activiteit (wanneer een

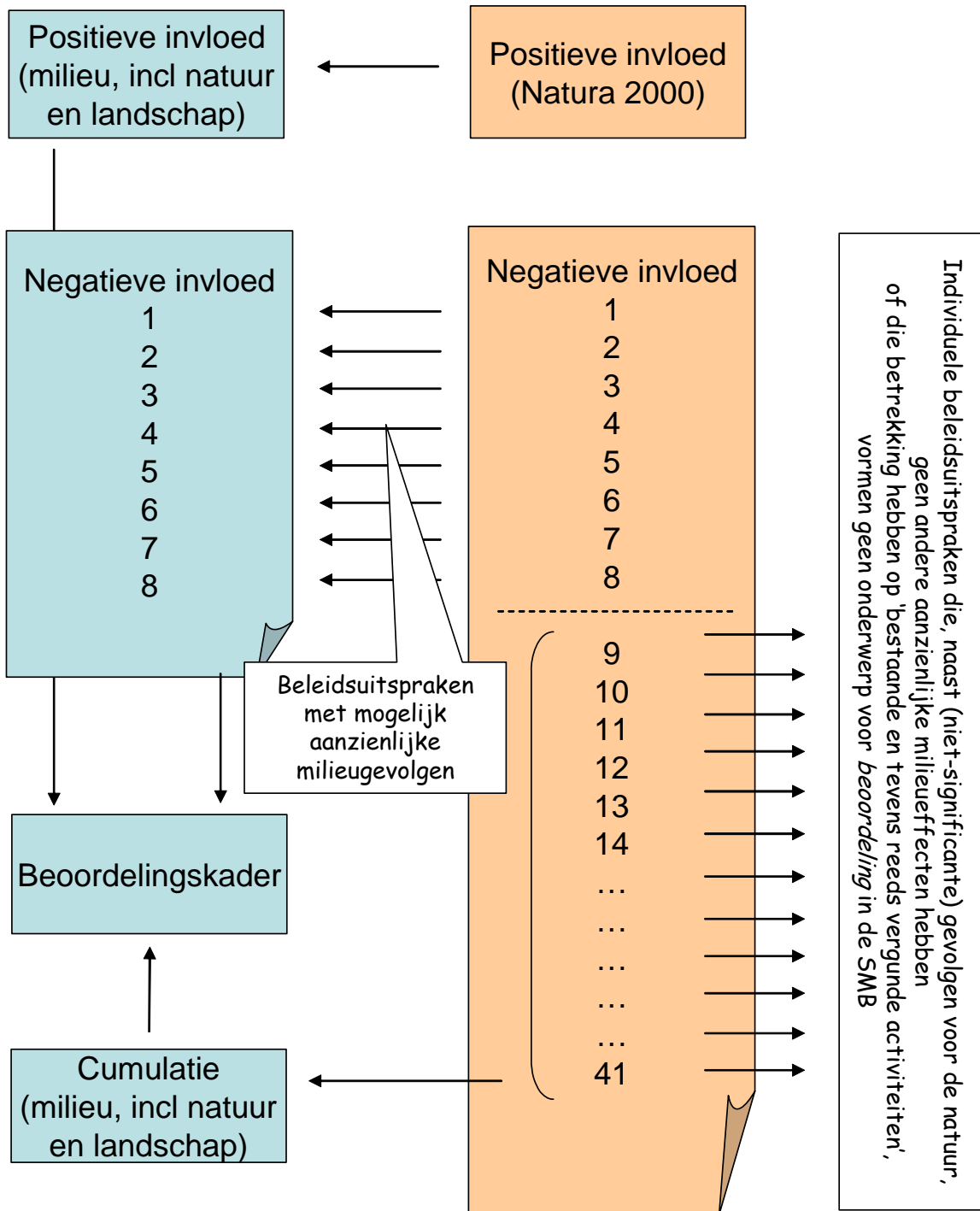
activiteit bijvoorbeeld ruimschoots de drempelwaarde van een m.e.r.-(beoordelingsplichtige) activiteit onderschrijft). Anderszins kunnen vanuit de geconsulteerde bestuursorganen gezichtspunten naar voren worden gebracht die ertoe kunnen leiden dat het milieurapport meer volledig wordt.

Het gevolg hiervan is dat niet persé voor alle uitspraken in een plan de milieugevolgen en alternatieven moeten worden beschreven. Het kabinet kiest ervoor om in de SMB alleen de milieugevolgen te beschrijven van kaderstellende uitspraken voor latere mogelijk m.e.r.(beoordelingsplichtige) activiteiten én voor afzonderlijke concrete beleidsuitspraken die – al dan niet in combinatie met elkaar (cumulatie) - mogelijk significante gevolgen zullen hebben voor een Vogel- en/of Habitatrichtlijngebied.

SMB Milieurapport

Beoordeling significante gevolgen (stap 1 Habitattoets)

6.4 Kaarten

PKB-Kaarten

- Pkb-gebied Derde Nota Waddenzee
- Recreatieve zonering in het PKB-gebied

Overige kaarten

- Waddegebied
- Vogelrichtlijngebieden
- Habitatrichtlijngebieden
- Begrensde Ecologische Hoofdstructuur
- Milieubeschermingsgebieden
- Kaderrichtlijnwater Stroomgebieden
- Herstel zoet-zout overgangen
- Scheepvaartroutes
- Kabels en buisleidingen
- Havens en bedrijventerreinen
- Diepe delfstoffenwinning in het waddegebied
- Gesloten gebieden bodemberoerende visserij en Kweekpercelen mosselcultuur